

15.6.2015

STM/646/2015

Jakelussa mainituille

Viite

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUSKANNANOTTO ETELÄ-SUOMEN TYÖSUOJELUN VASTUUALUEEN TOIMINTAVUODESTA 2014

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän toimintakertomuskannanottonsa Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen toiminnasta vuodelta 2014 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja muut selvitykset antavat aihetta.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriön laatima arvio vastuualueen toiminnasta vuonna 2014 perustuu aluehallintovirastojen kirjanpitoyksikön tilinpäätökseen ja siihen kuuluvaan toimintakertomukseen, aluehallintoviraston toimintakertomukseen ja työsuojelun vastuualueen vuosiraporttiin.

Pääosa työsuojelun vastuualueiden tulostavoitteista on kaikille vastuualueille yhteisiä. Vastuualueet toteuttavat yhteisesti sovittua runkosuunnitelmaa 2012–2015. Keskeisenä vaikuttavuuden tavoitteena on varmistaa, että valituilla toimialoilla työpaikkojen omat työsuojelun hallintajärjestelmät täyttävät vähintään lainsäädännön vaatimukset. Muut tavoitteet liittyvät toiminnan tuloksellisuuteen, resurssien käyttöön ja henkilöstön kehittämiseen.

Etelä-Suomen työsuojelun vastuualue saavutti vuonna 2014 pääosin ministeriön kanssa sovitut tulostavoitteet. **Vastuualueen toiminta kokonaisuudessaan tuotti tuloksen arvosanalla 4-**. Arviointiasteikko 1-5; 1= heikko tulos, 2=välttävä tulos, 3=tyydyttävä tulos, 4=hyvä tulos ja 5=erinomainen tulos.

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastolla. Kannanotto on käsitelty työsuojeluosaston johtoryhmässä, ministeriön virkamiesjohtoryhmässä ja esitelty hallinnonalan konsernin kehittämispäivillä 1-2.6.2015. Sosiaali- ja terveysministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen. Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on antanut kannanotosta palautteen, jossa vastuualueen näkemys eroaa ministeriön näkemyksistä joiltain osin. Ministeriö on valmistellut kannanotosta erillisen vastauksen vastuualueelle.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi” määritteli hallinnonalan kolme päälinjausta:

- hyvinvoinnille vahva perusta,
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin sekä
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus arviointiin valtiovarainministeriölle annetussa hallinnonalan tuloksellisuuskertomuksessa hyväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet vaikuttivat erityisesti työelämän pelisääntöjen valvonnan ja työurien pidentämiseen tähtäävien toimenpiteiden kautta hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutumiseen. Työsuojelun vastuualueet toimivat yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa vaikuttavuustavoitteiden aikaansaamiseksi.

2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Työelämän pelisääntöjen valvonnassa työsuojelun vastuualue osallistui harmaan talouden torjuntaan valvomalla ulkomaisen työvoiman käyttöä esim. rakennusalan veronumerollisen tunnustekortin osalta sekä työsuhteen vähimmäisehtojen, työaikalainsäädännön ja autonkuljettajien ajo- ja lepoajoista annettujen säästöjen noudattamista. Työsuojeluviranomaisten ja poliisin välisen tehtäväjaon mukaisesti työsuojelun vastuualue suoritti valvontaa yritysten toimitiloissa ja poliisi maantiellä.

Etelä-Suomen työsuojelun vastuualue valvoi lakia tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006). Tilaajavastuutarkastajat tekivät eri puolilla maata yhteensä 1 680 tarkastusta, mutta toteutunut tarkastusmäärä jäi valvonnalle asetetusta tavoitteesta, joka oli vähintään 2000 tarkastusta. Tarkastusten seurauksena käynnistettiin laiminlyöntimaksuprosessi 64 tapauksessa vuonna 2014. Tehdyn tilaajavastuuvalvonnan laadullinen taso oli hyvä.

Työurien pidentämisen osalta työn haitallisen kuormituksen hallintaan (väkivallan uhka, häirintä ja epäasiallinen kohtelu, psykososiaalinen kuormitus, käsin tehtävät nostot ja siirrot sekä toistotyö), työtapa- turmien torjuntaan, kemikaaliriskien hallintaan, kosteus- ja homeongelmiin sekä työterveyshuoltoon liittyvää valvontaa tehtiin valittujen toimialojen työpaikoilla. Valvonnalle asetetut määrälliset tavoitteet saavutettiin pääosin. Psykososiaalisen kuormituksen ja työterveyshuollon järjestämisen valvonnassa valvontamäärät olivat suhteellisen alhaiset verrattuna muihin vastuualueisiin. Vastuualue on kohdentanut valvonnan toimialoille riskiperusteisesti ja toimialojen sisällä tehnyt tarkoituksenmukaisuusharkinnan asioiden käsittelemisestä tarkastuksilla. Ministeriön näkemyksen mukaan tulossopimuksen kirjaus tarkoittaa, että psykososiaalisen kuormituksen ja työterveyshuollon järjestämisen valvonta tulee kohdentaa laajemmin kuin riskiperusteisesti.

Vastuualue suoritti tarkastuksilla työolomittauksia kvalifioituilla mittareilla. Mittauksille asetetut määrälliset tavoitteet ylitettiin. Vastuualue oli myös mukana toteuttamassa valtakunnallista koneiden ja henkilönsuojainten markkinavalvontaa.

Etelä-Suomen työsuojelun vastuualue saavutti muut tulossopimuksessa sovitut tulostavoitteet. Ministeriö haluaa mainita erityisesti Etelä-Suomen työsuojelun vastuualueen aktiivisesta osallistumisesta erilaisissa työryhmissä.

2.2.1. Toiminnallinen tehokkuus

Etelä-Suomen työsuojelun vastuualue jäi toimintavuoden 2014 tulossopimuksessa sovitusta kokonais- tarkastusmäärästä. Tavoite on keskeinen päämäärä työsuojeluvalvonnan toiminnan ja vaikuttavuuden kannalta. Kokonaisresurssien käytöstä asiakasaloitteiseen toimintaan käytettiin resursseja edellisvuotta

enemmän, vaikka asiakaskysyntä laski. Hallinto- ja tukitoimiin käytettyjen resurssien osuus ylitti tulossopimuksessa sovitun, enintään 15 prosentin, osuuden.

Viranomaisaloitteiset tarkastukset toteutettiin tulossopimuksen tavoitteen mukaisesti hankkeissa. Asiakkaiden yhteydenottoihin vastattiin pääosin palveluiden toimitus- ja saatavuusaikoja noudattaen.

Työsuojeluhallinto osallistui työsuojelun kohdealueen kokonaisarkkitehtuurityöhön. Vuonna 2014 kaikilla vastuualueilla oli myös käytössä Vera -valvontatietojärjestelmä, johon vuoden lopulla voitiin kirjata kaikki tehdyt tarkastukset lukuunottamatta tilaajavastuutarkastuksia ja ruotsinkielisiä tarkastuksia. Valvontatietojärjestelmän käyttöönoton tavoitteena on ollut tehostaa ja yhdenmukaistaa vastuualueiden toimintaa.

2.2.2. Tuotokset ja laadunhallinta

Työsuojeluvalvonnan toimintatapoja ja menetelmiä kehitettiin. Työsuojeluhallinnon tavoitteita tukeva sidosryhmäyhteistyö jatkui valtakunnallisissa ja alueellisissa hankkeissa. Tiedottamisen ja viranomaisyhteistyön avulla tuettiin tehokkaasti valvontaa. Etelä-Suomen työsuojelun vastuualue panosti erityisesti hankeviestintään.

2.2.3. Henkisten voimavarojen kehittäminen

Työsuojelun vastuualueiden koulutusjärjestelmä uusittiin. Henkilöstön osaamista kehitettiin nelivuotiskauden painotusten suuntaisesti. Henkilöstöbarometrin tunnusluvusta valittujen henkilöstön työhyvinvoinnin ja johtamisen kehitystä kuvaavien ns. IPO-mittareiden osalta henkilöstön kokonaistyytyväisyys nousi viime vuodesta.

2.3. Arvosana-asteikon käytöstä

Taulukossa 1 on esitetty ministeriön näkemys tulostavoitteiden toteutumisesta työsuojelun vastuualueella arvosana-asteikolla 1-5. Ministeriö korostaa, että arvosana 4 tarkoittaa hyvää tulosta ja sovitun tavoitteen saavuttamista. Ministeriön käsityksen mukaan arvosanan 5 käyttö on mahdollista vain erittäin perustelluista syistä. Arvosanan 5 saamiseksi tulossopimuksessa sovitettu tavoite on pitänyt selvästi ylittää eli on pitänyt tehdä tai saavuttaa jotain sovittua enemmän. Tämän tulee käydä ilmi myös vuosiraportista.

Turvallisuuden hallintajärjestelmien arvioinnissa arvosanaa 5 ei olla hyväksytty minkään vastuualueen osalta. Vuoden 2014 raportointitiedot eivät kaikilta osin perustu tulossopimuksessa esitettyihin hallintajärjestelmäkohtaisiin TOL -valintoihin. Valvontakohteen TOL -tieto tuli pakolliseksi tiedoksi Vera-valvontatietojärjestelmään vasta tammikuussa 2015, mutta TOL -tieto on ollut mahdollista tallentaa jo vuonna 2014. Jos TOL -tietoa ei jostain syystä ole tallennettu vuonna 2014, tarkastus ei tule raportille TOL -rajauksen mukaiseen tulosjoukkoon. Vuosiraportoinnin osalta, perustuen Vera -raportoinnin kehittämisyhmän testauksiin, tehtiin päätös, että hallintajärjestelmien valvonnan raportteja ei rajata tulossopimuksen mukaisin TOL -rajauksin, vaan mukaan vuosiraportille laskettiin kuhunkin hallintajärjestelmään liittyvät kaikki tarkastukset. Asia todettiin valvontakokouksessa 22.1.2015. Raportoidut toteumaluvut ovat näin ollen jonkin verran suuremmat kuin tulossopimuksen mukaiseen kohdejoukkoon tehdyt tarkastukset. Hallintajärjestelmien osalta ministeriö toteaa lisäksi, että kunnossa olevien turvallisuuden hallintajärjestelmien tavoitetasoja alennettiin vastuualueiden esitysten mukaisesti keskimäärin 40 % kaikkien vastuualueiden osalta vuodelle 2014. Merkittävätkään ylitykset eivät ministeriön käsityksen mukaan edellä mainituista syistä oikeuta arvosanaan 5 hallintajärjestelmien osalta.

Taulukko 1. Sosiaali- ja terveysministeriön arvio vuoden 2014 tulostavoitteiden toteutumista

VUODEN 2014 TULOSTAVOITTEET	Vastuualue	STM
VAIKUTTAVUUS		
Työelämän pelisääntöjen valvonta		
Osallistuminen harmaan talouden torjuntaan	4	3
Työsuhteiden valvonta	5	4
Työaikavalvonta	5	4
Ajo- ja lepoaikavalvonta	4	4
Työn haitallinen kuormitus		
Väkivallan uhan hallinta	5	4
Häirintä ja epäasiallinen kohtelu	5	4
Psykososiaalinen kuormitus	5	3
Käsin tehtävät nostot ja siirrot	5	4
Toistotyö	5	4
Työtapa- ja turvallisuuden torjunta	5	4
Kemikaaliriskit	5	4
Kosteus- ja homeongelmat	4	4
Työolomittarit	4	4
Työterveyshuolto	4	3
Markkinavalvonta	4	4
Valvontahankkeet	4	4
Muut tavoitteet		
Yhdenvertaisuus	5	4
Radonvalvonta	4	4
Alusten valvonta	4	4
Osallistuminen EU-kampanjoihin ja turvallisuuskilpailuihin	5	4
TOIMINNALLINEN TEHOVAUUS		
Voimavarojen käyttö	4	3
Kustannusten seuranta	4	4
Hankkeistaminen	5	4
Asiakasaloitteiseen kysyntään vastaaminen	4	4
Valvonnan suunnittelu, kohdentaminen ja seuranta	5	4
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA		
Valvonnan laadun varmistaminen ja yhdenmukaistaminen	5	4
Sidosryhmäyhteistyö	5	4
HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN		
Henkilöstö	5	4
Työhyvinvointi	5	4
Johtaminen	5	4
Vastuualueen kanssa sovittavat erityistavoitteet ja hankkeet		
VIESTINNÄN TAVOITTEET	5	5
TASA-ARVON TAVOITTEET	5	4
KOKONAISARVOSANA	5	4-

3. VTV:n ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksissa eikä muissakaan selvityksissä ole esitetty huomioita työsuojelun vastuualueiden toiminnasta.

4. Toimenpiteet

4.1. Vastuualueelle ehdotetut toimenpiteet

Tulossopimuksen toteuman arvioinnin perusteella vastuualueen on kiinnitettävä huomiota erityisesti sovitujen tarkastusmäärien toteutumiseen kokonaisuudessaan sekä kokonaisresurssien käyttöön. Kokonaistarkastusmäärätavoite on toiminnan kannalta keskeinen tavoite. Vastuualueen erikoistehtävänä on tilaajavastuuvalvonta, joka on työsuojeluhallinnon olennainen harmaan talouden torjuntaan suunnattu kokonaisuus. Tilaajavastuulain valvonnassa on kiinnitettävä huomioita sovitujen tarkastusmäärien saavuttamisen lisäksi sen voimavarojen käytön tarkempaan kohdentamiseen. Myös psykososiaalisen kuormituksen ja työterveyshuollon järjestämisen valvonnan suuntaamiseen on kiinnitettävä huomiota. Valvonnan vaikuttavuuden ja toiminnan tuloksellisuuden kehittämistä jatketaan edelleen yhteisesti sovitujen periaatteiden mukaisesti. Toiminnan tehostamiseksi ministeriö on keskittänyt erikoistumistehtäviä jokaiselle vastuualueelle vuodesta 2016 alkaen. Vastuualueilla on käynnistettävä erikoistumistehtäviin varautuminen toiminnansuunnittelussa.

4.2. STM:n toimenpiteet

Työsuojelun aluehallinnon toiminta on linjassa hallinnonalan strategisten tavoitteiden kanssa. Hallinnon toimintaa on pystytty tehostamaan tulossopimuksen keinoin ja tätä työtä jatketaan edelleen. Ministeriö ottaa huomioon tulossopimuksessa erityisesti niiden vastuualueiden toiminnan, jotka eivät saavuttaneet kaikkia sovitteja tulostavoitteita. Työsuojelun vastuualueiden toiminnassa tullaan edelleen kiinnittämään huomiota valvonnan vaikuttavuuteen. Työpaikkatarkastusten määrää lisätään vuodelle 2015 hallitusti valvonnan laatu huomioon ottaen. Tulossopimuksen keinoin jatketaan toiminnan ohjausta siten, että työsuojeluvalvonnan resursseja kohdennetaan työpaikkoihin, joissa toiminnan vaikuttavuus on suurin. Ministeriön myös osaltaan varmistaa työsuojelun vastuualueiden kanssa Vera -valvontatietojärjestelmän yhdenmukaisen ja kokonaisvaltaisen käytön.

EU:n johtavien työsuojelutarkastajien komitean (SLIC) asettama arviointiryhmä arvioi Suomen työsuojeluvalvontaa syksyllä 2014. Työsuojeluvalvonnan valvontatoiminnan toimintatapoja, tarkastusprosessia ja ohjeistusta tullaan kehittämään työsuojelun vastuualueiden vertaisarviointien sekä SLIC -arvioinnin yhteenvetojen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeri

Hanna Mäntylä

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

JAKELU

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue
Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit
Kirjaamo

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Peruspalveluministeri
Tarkastuspäällikkö

